

AZ ALKOTMÁNYBÍRÓSÁG 3041/2019. (III. 7.) AB VÉGZÉSE

alkotmányjogi panasz visszautasításáról

Az Alkotmánybíróság tanácsa alkotmányjogi panasz tárgyában meghozta a következő

v é g z é s t:

Az Alkotmánybíróság a Kúria Gfv.VII.30.399/2017/6. számú ítélete alaptörvény-ellenességének megállapítására és megsemmisítésére irányuló alkotmányjogi panaszt visszautasítja.

I n d o k o l á s

- [1] 1. Az indítványozó jogi képviselője útján (dr. Torday Kálmán, 1022 Budapest, Bimbó út 10/A.) az Alkotmánybíróságról szóló 2011. évi CLI. törvény (a továbbiakban: Abtv.) 27. §-a szerinti alkotmányjogi panasszal fordult az Alkotmánybírósághoz.
- [2] Az indítványozó, aki a jelen alkotmányjogi panasz ügy alapjául szolgáló egyedi ügyben felperes volt, 2001. december 10-én részjegyet szerzett egy szövetkezetben, majd a szövetkezettel 2003. december 10-én célrészjegy-megállapodást kötött, amelynek értelmében a megállapodás megkötésének napján 3 000 000 Ft-ot befizetett a szövetkezet számlájára azzal, hogy a célrészjegy lejáratá 2004. december 9., a jegyzett összeg után pedig a szövetkezet kamatot fizet az indítványozónak az adóelőleg levonását követő havi 35 000 Ft értékben. A szövetkezet 2004. március 2-án a kifizetéseket felfüggesztette, és e naptól kezdve további kifizetést nem teljesített az indítványozó részére.
- [3] Az egyedi ügy három alperese, a szövetkezet tisztségviselői a szövetkezet tagságát hiányosan tájékoztatták és megtévesztették, a szövetkezetet a józan közgazdasági megfontolásokkal ellentétesen működtették, amelynek következtében 2004. március 1-jén 11 522 129 000 Ft tőkekövetelés állt fenn a szövetkezettel szemben a 3831 szövetkezeti tag célrészjegy utáni tőkekövetéseiből adódóan, amely összeg nem tartalmazta a részjegyek összegét és a kamatköveteléseket. A szövetkezet felszámolását a Fővárosi Bíróság Gazdasági Kollégiuma 2004. július 30-ával elrendelte. Az indítványozó 2004. szeptember 16-án – a 40 napos törvényi határidőn túl, de a jogvesztő határidőn belül – jelentkezett be a felszámolási eljárásba.
- [4] Az alperesekkel szemben büntetőeljárás indult, ennek során az indítványozó jogi képviselője útján, a 2006. szeptember 20-i keltezésű iratban polgári jogi igényt jelentett be, egyúttal kérte annak zárlat útján történő biztosítását. A büntetőügyben a Fővárosi Ítéltábla hozta meg a jogerős ítéletet, amelyben az indítványozó polgári jogi igényét a törvény egyéb útjára utasította.
- [5] A szövetkezet felszámolása 2015. szeptember 30-ával fejeződött be. Az indítványozó részére nem történt kifizetés, a felszámolási eljárásba 40 napon belül bejelentkezett hitelezők is csak követelésük mintegy 8%-ához jutottak hozzá.
- [6] Az indítványozó mindezek után 2013. október 2-án terjesztette elő keresetét a Budapesti II. és III. Kerületi Bíróságon. Keresetében a célrészjegy 3 000 000 Ft-os tőkeösszegének, az 5 000 Ft-os részjegy összegének, a célrészjegy lejáratig követelt kamatának címén 350 000 Ft-nak, a felszámolási eljárásban befizetett nyilvántartásba vételi díjból vissza nem térített 19 660 Ft-nak, valamint mindezen összegek 2004. december 9-étől a kifizetés napjáig járó törvényes kamatainak megfizetésére kérte kötelezni egyetemlegesen az alpereseket. A Budapesti II. és III. Kerületi Bíróság – megismételt eljárásban – a kereseti kérelemnek megfelelően marasztalta az alpereseket. Ítéletében elfogadta az ügygel összefüggésben született jogerős büntetőítéletben megállapított tényállást, amelynek alapján megállapította, hogy az alperesek a szövetkezet működtetése során a szövetkezet elkülönült jogalanyiségével visszaélve rendszerszerű és súlyos jogsértéseket követtek el, ez pedig – tekintettel a Szegedi Ítéltábla Polgári Kollégiumának 1/2005. (VI. 17.) számú kollégiumi ajánlására – lehetővé teszi a szövetkezet korlátolt felelősségének áttörését és a szövetkezet tisztségviselőinek közvetlen felelősségre vonását.
- [7] Az alperesek fellebbezésére a Fővárosi Törvényszék az elsőfokú bíróság ítéletét megváltoztatta és a kereset elutasította. Ítéletét azzal indokolta, hogy a felek – vagyis a szövetkezet tisztségviselője, illetve tagja – közötti felelősségi viszonyra a perbeli jogviszony létesítésekor hatályos, a szövetkezetekről szóló 1992. évi I. törvény nem tartalmazott rendelkezéseket, ugyanakkor a szövetkezet és tisztségviselői viszonyában irányadó a betudás

elve, amelynek értelmében a tisztségviselő tevékenysége a szövetkezet tevékenységének minősül. Ebből kifolyólag a tisztségviselő – a konkrét ügyben az alperesek – által a tagnak – az indítványozónak – okozott kárért a szövetkezet felel. Az egyedi ügyre irányadó, a Polgári Törvénykönyvről szóló 1959. évi IV. törvény nem ismeri a betudáson alapuló felelősség áttörésének lehetőségét. Mivel nincs a szövetkezet tisztségviselőjének a szövetkezet tagja irányában fennálló közvetlen felelősségét megalapozó tételes jogi szabály, ezért a keresetet el kell utasítani. A Fővárosi Törvényszék arra is rámutatott, hogy az elsőfokú ítéletben hivatkozott kollégiumi ajánlás nem kötelező a bíróságokra nézve.

- [8] Az indítványozó felülvizsgálati kérelmet nyújtott be a Kúriához, amely a jogerős ítéletet hatályában fenntartotta. Az indítványozó a kérelmében előadta, hogy a jogegyenlőséghez való joga sérült, mert az ügyben érintett más felperesek kártérítési keresetének helyt adtak a bíróságok, ezért őt az Alaptörvénnyel is ellentétes megkülönböztetés érte. A Kúria ezt az érvelést alaptalannak találta, mert az valójában nem a jogegyenlőséggel, hanem a jogegységgel függ össze, és önmagában az a körülmény, hogy más hasonló helyzetű felperesek pernyertesek lettek, nem jelenti feltétlenül a jogegység sérelmét, mert az egyes perekben a jogi érvelések is eltérőek lehetnek. Arra is felhívta a figyelmet a felülvizsgálati ítélet indokolásában, hogy formális kötőereje kizárólag a jogegységi határozatoknak van, a kollégiumi ajánlásoknak nincs, továbbá a Szegedi Ítéltábla az ügyben hivatkozott kollégiumi ajánlását a 2/2008. (XII. 4.) számú kollégiumi véleményével módosította. Ráadásul mindkét bírói iránymutatás a jogi személy vezető tisztségviselőinek harmadik személyek irányában fennálló felelősségét tárgyalja, a konkrét esetben azonban az indítványozó a szövetkezet tagja volt. Az indítványozó a jogerős ítélet iratellenességét is állította, azonban a Kúria úgy ítélte meg, hogy ezt az érvet nem támasztotta alá, ezért figyelmen kívül hagyta.
- [9] 2. Az indítványozó ezek után nyújtotta be az Alkotmánybírósághoz hiánypótlással kiegészített alkotmányjogi panaszát, melyben az Alaptörvény XV. cikk (1) bekezdésének, valamint XXVIII. cikk (1) bekezdésének sérelmét állítja, és a Kúria ítéletének megsemmisítését kéri a Fővárosi Törvényszék ítéletére kiterjedően. Álláspontja szerint az elsőfokú ítélet jogilag helyes és összhangban áll a jogegység követelményével. A jogerős ítélet, majd a Kúria felülvizsgálati ítélete az elsőfokú ítélet megváltoztatásával sértik az Alaptörvény XV. cikk (1) bekezdése szerinti törvény előtti egyenlőséget, mert a jogegység követelményével ellentétes eredményre vezettek, jóllehet a bíróságok szervezetéről és igazgatásáról szóló 2011. évi CLXI. törvény előírásai is rendelkeznek a bíróságoknak az ítélezés egységének biztosítása érdekében elvégzendő feladatairól. Az elsőfokú ítélet megváltoztatása egyúttal az Alaptörvény XXVIII. cikk (1) bekezdése szerinti tisztességes bírósági eljáráshoz való jog sérelmét is eredményezte, mert a Fővárosi Törvényszék a jogszabályokkal, illetve az egyedi üggyel összefüggésben született büntetőítélettel ellentétes döntést hozott az indítványozó kárára, a Kúria pedig ezt a jogsértő döntést tartotta fenn hatályában.
- [10] 3. Az Alkotmánybíróság tanácsa az Abtv. 56. § (2) bekezdése értelmében mérlegelési jogkörében vizsgálja az alkotmányjogi panasz befogadhatóságának törvényben előírt tartalmi feltételeit, különösen a 26–27. § szerinti érintettséget, a jogorvoslat kimerítését, valamint a 29–31. § szerinti feltételeket. E vizsgálat elvégzése során az alábbiakat állapította meg.
- [11] A panasz nem felel meg az Abtv. 29. §-ában előírt feltételnek, amelynek értelmében az alkotmányjogi panasz a bírói döntést érdemben befolyásoló alaptörvény-ellenesség, vagy alapvető alkotmányjogi jelentőségű kérdés esetén fogadható be.
- [12] Az Alkotmánybíróság gyakorlata következetes abban, hogy a jogegység biztosítása nem az Alkotmánybíróság, hanem – az Alaptörvény 25. cikk (3) bekezdése értelmében – a Kúria feladata {lásd újabban: 3345/2018. (X. 26.) AB végzés, Indokolás [18]; kifejezetten az Alaptörvény XV. cikk (1) bekezdésével összefüggésben: 3289/2017. (XI. 14.) AB végzés, Indokolás [36]}. Ennek megfelelően a támadott ítéletek alkotmányosságának megítélése szempontjából nem vet fel sem alapvető alkotmányjogi jelentőségű kérdést, sem a bírói döntést érdemben befolyásoló alaptörvény-ellenességet az, hogy a hasonló ügyekben a bíróságok eltérő következtetésekre jutnak; és sem a XV. cikk (1) bekezdésének, sem a XXVIII. cikk (1) bekezdésének a sérelmét valószínűsítő alaptörvény-ellenesség nem merült fel a panaszban előadottak alapján.
- [13] Az Alkotmánybíróság egyebekben megállapítja: a panasz a többi részében arra irányul, hogy az Alkotmánybíróság mérlegelje újra az egyedi ügyben előadott tényállításokat és jogi érveket, és az újramérlegelés eredményeképpen az indítványozó jogi álláspontjának – és az elsőfokú ítéletben foglaltaknak – megfelelő tartalmú döntést hozzon. Az Alkotmánybíróság azonban egyértelműen megfogalmazta azt az elvet, hogy nem

a felülbírálatra alkalmasság szempontjából vizsgálja a bíróságok indokolási kötelezettségének teljesítését, és tartózkodik attól, hogy jogági dogmatikához tartozó kérdések helytállóságáról, illetve törvényességéről, avagy kizárólag törvényértelmezési problémáról állást foglaljon {3003/2012. (VI. 21.) AB végzés, Indokolás [4]}. Az alkotmányjogi panasz „nem tekinthető a bírósági szervezeten belül jogorvoslattal (már) nem támadható bírósági határozatok által okozott valamennyi jogsérelem orvoslása eszközének, azaz ez a jogorvoslat nem jelenti a rendes bíróságok jogalkalmazási gyakorlatának általános felülvizsgálatát, aminek következtében az Alkotmánybíróság burkoltan negyedfokú bírósággá válna” {3198/2013. (X. 22.) AB végzés, Indokolás [22]}. A jelen ügyben benyújtott alkotmányjogi panasz ezért ebből az okból sem felel meg az Abtv. 29. §-ának.

- [14] Az Alkotmánybíróság végül megjegyzi: nem vet fel alkotmányossági kérdést önmagában az sem, hogy az eljáró bíróság a jogerős büntetőítéletben foglalt tényállás alapul vétele mellett nem állapította meg az alperesek polgári jogi felelősségét. A lefolytatott perre irányadó – 2018. január 1-jével hatályon kívül helyezett –, a polgári perrendtartásról szóló 1952. évi III. törvény 4. § (1) bekezdése a szabad bizonyítás elvével összefüggésben megállapítja, hogy a bíróságot határozatának meghozatalában más hatóság döntése vagy a fegyelmi határozat, illetve az azokban megállapított tényállás nem köti, a (2) bekezdés pedig ezt a jogerősen elbírált bűncselekmény vagyoni jogi következményeit illetően annyival egészíti ki: a bíróság a határozatában nem állapíthatja meg, hogy az elítélt nem követte el a terhére rótt bűncselekményt. A büntetőjogi és a polgári jogi felelősség eltérő természetéből és rendeltetéséből adódóan nincs alkotmányos akadálya annak, hogy a polgári bíróság a büntetőügy történeti tényállásának alapulvétele mellett elutasítsa a polgári jogi keresetet, és a jelen ügyben benyújtott indítvány sem mutat rá olyan körülményre, ami az Abtv. 29. §-ának megfelelő alkotmányossági agályt vetne fel.
- [15] 4. A fent kifejtettek alapján az Alkotmánybíróság az alkotmányjogi panaszt – az Abtv. 56. § (3) bekezdésére figyelemmel – az Ügyrend 30. § (2) bekezdés a) pontja alapján visszautasította.
- [16] 5. Az indítványozó kérte, hogy az Alkotmánybíróság a jogerős ítélet végrehajtását az alkotmányjogi panasz eljárásának befejezéséig függessze fel. Az Alkotmánybíróság kivételesen, az Abtv. 61. § (1) bekezdésében foglalt körülmények fennállása esetén hívhatja fel a bíróságot a kifogásolt döntés végrehajtásának felfüggesztésére, jelen ügyben azonban a visszautasításra tekintettel erről nem kellett rendelkeznie.

Budapest, 2019. február 26.

Dr. Szívós Mária s. k.,
tanácsvezető alkotmánybíró

Dr. Pokol Béla s. k.,
előadó alkotmánybíró

Dr. Schanda Balázs s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Stumpf István s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Varga Zs. András s. k.,
alkotmánybíró

Alkotmánybírósági ügyszám: IV/1289/2018.

